

Стоцький Д.С.

Студент 4-го курсу геолого-географічного факультету
Одесського національного університету імені І.І. Мечникова. Одеса. Україна
E-mail: uafollaut@gmail.com

**МОЖЛИВОСТІ ТУРИСТИЧНОГО ВИКОРИСТАННЯ ПІДЗЕМНОГО
СЕРЕДОВИЩА ОДЕСЬКОГО РЕГІОNU У ПОРІВНЯННІ З ПЕЧЕРНИМ
ТУРИЗМОМ В УКРАЇНІ**

**POSSIBILITIES OF TOURIST USE OF THE UNDERGROUND
ENVIRONMENT OF THE ODESSA REGION IN COMPARISON
WITH CAVE TOURISM IN UKRAINE**

Що спонукає людей відвідувати такі незвичні і непристосовані для існування людини місця, як-от різного виду підземелля - рукотворні та природні? Можливість відійти від «верхнього», такого звичного світу, і зазирнути в абсолютно, ні на що не схожі місця «нижнього» світу? Чи можливо жага отримати нові емоції від перебування у вузькому, темному, обмеженому просторі, і таким чином перевірити себе, і ще раз пересвідчитись що людина, хоч і не на тривалий час, може пристосуватись до абсолютно незвичних для неї умов? Чи можливо вони(точніше навіть ми) хочуть знайти щось незвідане і дослідити історичні події , що збереглися в стінах цих підземель, у вигляді малюнків, молитв, закликів, предметів побуту, зброї та навіть рештками давніх тварин? Чи просто мати змогу відійти від такого швидкого і шумного життя, залишившись на одинці з самим собою?

І що може запропонувати Україна, любителям такого захоплення? «В кадастрі Української спелеологічної асоціації нараховується 2196 розвіданих печер [1]. Така кількість підземних порожнин робить нашу державу однією зі світових спелеолідерів та сприяє розвитку та популяризації спелеотуризму серед населення.

Найпопулярнішим серед підземного туризму є маршрут між найдоступнішими, розташованими на відстані приблизно 20-25 кілометрів, печерами у Тернопільській та Хмельницькій областях: Вертеба (гіпсова лабіrintова печера, розташована поблизу с. Більче-Золоте), Оптимістична (найдовша печера Євразії, знаходитьться біля с. Королівка), Кришталева (перспективний в майбутньому рекреаційний об'єкт, знаходитьться у с. Кривче), Атлантида (лежить в межах Національного парку «Подільські Товтри», розташована біля с. Завалля). Поблизу кожної печери знаходиться спелеоклуб, що надає послуги гіда-експурсовода, видають прокатне

спорядження, займаються дослідженням і розробкою нових туристичних маршрутів різних видів складності.

А що ж може представити Одеський регіон? Описано 75 печер карстового походження, 64 з яких, розташовані в Одесі[2]. Переважна більшість цих печер являються цінними з наукової точки зору, але аж ніяк не туристичної. Чому? Тому що в найдоступніших печерах проводяться дослідження, деякі з них досі заморожені, але пройде ще багато часу для вивчення кожного квадратного метру цих печер. Та і розташовані вони здебільше у віддалених від входів місцях.

Найголовнішим атрибутом підземного світу Одеської області є знамениті Одеські катакомби. Найдовші у світі, де тільки в межах самого м. Одеса знаходитьться більш ніж 500 км ходів і близько 2500 км за межами. Ця величезна мережа ходів пронизує місто і околиці, несучи з собою історію будівництва міста, що виросло «з під-землі», історію людей що користувалися такими зручними ходами, схованими від сторонніх очей, історію того, як люди шукали під землею притулок, можливість заробітку і самотності.

Важливою перевагою використання підземного рукотворного середовища є зручне розташування як в самому місті, так і недалеко від нього, що дозволяє набагато дешевше і простіше організовувати переміщення туристів до місць проведення екскурсійних, розважальних та наукових заходів. Одеса- місто з понад мільйонним населенням водночас є обласним центром, що дозволяє дешево і найчастіше напряму організовувати маршрути з багатьох куточків України, використовуючи залізничний або автомобільний транспорт, а з підписанням угоди про єдиний авіаційний простір України з ЄС (що дозволить, за рахунок входження на ринок європейських авіакомпаній значно зменшити вартість перельотів між обласними центрами) і авіаційним транспортом.

Ще однією перевагою підземного простору Одеси є те, що через своє походження, місце розташування, варіацій складності і протяжності маршрутів, подіями що відбувалася у цих стінах - є набагато варіативніше використання середовища для ведення туристичної діяльності. Наприклад проведення загально-інформативних екскурсій для шкільних та студентських груп. Проведення тематичних екскурсій, де в учасників буде можливість спробувати як жилося контрабандистам, котрі вивозили товари без мита за межі Одеси, торговцям живим товаром, що переправляли дівчат на кораблях закордон, кишенськовим злодіям, які відточували свою майстерність і навчали нове покоління в своїх «школах», партизанам, що боролися з нацистською Німеччиною і її союзниками, каменярам, котрі при свічках випилювали вапняк,

розширюючи мережу катакомб та іноді сполучаючи їх з природніми карстовими печерами. Такі екскурсії дозволять уникнути зменшення інтересу до повторного відвідування підземних музеїв, і принесе додаткову популярність для цього унікального місця.

Як було сказано вище, катакомби через свою протяжність та варіативну складність представляють великий інтерес для організації спортивних змагань з підземного орієнтування, що дозволить популяризувати спелеологію та заохотити нову хвилю досліджень різних підземних об'єктів по всій Україні. Катакомби – чудова школа для виховання нових любителів спелеології, що зможуть принести вклад у наукові дослідження і туристичну діяльність «підземного туризму».

Також є можливість створити певні повторювані «івенти», що зможуть створити свою постійну групу відвідувачів. Це так звані «квест-кімнати». Що останнім часом стали незвичним і цікавим способом провести час у компанії друзів або цілого колективу. Можливість доторкнутися до масонських таємниць, страх, загадки і відчуття задоволення від розв'язку загадок зможуть популяризувати відвідування катакомб серед людей молодого і середнього віку, як чудовий спосіб провести декілька годин за розгадуванням загадок і зануритись у історію разом з друзями.

Життя в містах стас все більш одноманітним, шумним та швидким. Все більше людей прагнуть хоча б на декілька годин відійти від цього всього і побути наодинці, (відчути «смак»тиші). А що може бути краще у таких випадках ніж спуститись на 30 метрів під землю, де абсолютно нічого не буде відволікати людей від себе і своїх думок? З'являється можливість не тільки побути «відрізаним» від світу, а й зайнятися чимось що давно хотів і на що постійно не вистачало часу: книга, йога, медитація, і таке інше.

Також можливим варіантом використання підземних тунелів, печер Одеської області є спелеотерапія – це використання мікроклімату шахті печер для лікування алергічних та легеневих хвороб. Унікальність досягається відсутністю багатьох алергенів та постійного складу повітря. Українські медики встановили: спелеотерапія сприяє більш швидкому загасненню опіків, допомагає лікувати шкірні захворювання, недуги кровообігу. Особливо ефективно допомагає спелеотерапія дітям[4].

Порівнюючи підземний туризм на території України з туризмом підземного простору Одеського регіону, Я стверджую що підземелля Одеської області є набагато варіативнішими та зручнішими для ведення туристичної діяльності. Безумовно печери займають свою нішу у сфері підземного туризму, проте центром такого туризму можна назвати саме Одеський регіон, який у подальшому може виступити

центром для підготовки нових дослідників та ведення успішної туристичної діяльності.

Література

1. Климчук А.Б., Амеличев Г.Н., Андраш В., Гребнев А.Н., Зимельс Ю.Л., Куприч П.П., Пронин К.К., Ридуш Б.Т. Кадастр пещер України: методические материалы и перечень. – Симферополь: УИСК-УСА, 2007 г. – 75 с.
2. Пронин К.К., Черкез Е.А. - Загадки пещеры Заповедной, в Одессе. Сборник материалов II-й научно-практической конференции. Подземные сооружения Одессы и Одесской области. 28-29 ноября 2019 г. 13-25 с.
3. Яворська В.В. Формування туристичного образу одеського регіону на прикладі одеських катакомб. Сборник материалов I-й научно-практической конференции.. Подземные сооружения Одессы и Одесской области. 11-12 ноября 2017 г. 85-87 с.
4. Петранівський В.Л., Рутинський М.Й. Туристичне краєзнавство, за редакцією проф. Заставного Ф.Д. – К.: Знання, 2006. - 575